

СТ А Н О В И Щ Е

на Фондация “Български адвокати за правата на човека”

по конституционно дело № 13/2014г.

С определение на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 13/2014 от 20.01.2015 г. е допуснато за разглеждане по същество искането на тричленен състав на Върховния административен съд за установяване на противоконституционност на чл. 16, ал. 1, изречение второ от Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 7.08.2007 г., последно изменение, бр. 98 от 28.11.2014 г.) в частта „осъществява управление на дейността ѝ“.

По делото, наред с други, съдът е конституирал като заинтересовано лице и Фондация “Български адвокати за правата на човека”.

Фондация “Български адвокати за правата на човека” подкрепя искането за обявяване на противоконституционност на обсъжданата разпоредба и споделя изложените в него доводи. В допълнение могат да бъдат изтъкнати следните съображения:

Поставеният в искането въпрос касае независимостта на съдебната власт, която обуславя правото на справедлив съдебен процес, представляващ едно от фундаменталните права на човека в правовата и демократична държава.

Член 117, ал. 2 от Конституцията закрепва основополагащия принцип за независимост на съдебната власт. Съдебната система е отделена и с независима дейност от останалите власти. Аспект на независимостта на съдебната власт е самостоятелният ѝ бюджет (чл. 117, ал. 3). За да бъде съдебната система ефективна и безпристрастна магистратите следва да са независими при осъществяването на дейността си, като се подчиняват само на разпоредбите на закона.

По въпроса каква е същността на Висшия съдебен съвет, Конституционният съд не само не е бил категоричен, но е бил дори противоречив в практиката си, като не дава окончателен и еднозначен отговор на въпроса. Противоречието се състои в това дали Висшият съдебен съвет управлява или не управлява дейността на съдебната власт. В мотивите на решение №8 от 15.09.1994г. по к.д. № 9/94г. е посочено, че „Висшият съдебен съвет ...е орган на съдебната власт. От неговите правомощия става ясно, че не е правосъден, а висш административен орган, който осъществява ръководство на структурите на съдебната власт.” В мотивите на решение № 10 от 15.11.2011 г. по к. д. №

6/2011 г. е посочено, че „Висшият съдебен съвет пряко обслужва функционирането на съдебната система, а не я ръководи, каквато е например ролята на Министерския съвет в изпълнителната власт. Той по Конституция няма управленски или ръководни правомощия по отношение съдиите, прокурорите и следователите, които са независими при изпълнение на функциите си от останалите две власти и от Висшия съдебен съвет, като контролът върху актовете им се осъществява от по-горната инстанция.” С решение № 9 от 03.07.2014 г. по к. д. № 3/2014 г., Конституционният съд приема, че "по своя конституционен замисъл Висшият съдебен съвет е висш административен и кадрови орган, който организира работата и определя състава на съдебната власт (и) осъществява общо управление на дейността ѝ, без да засяга независимостта на съдебните, прокурорските и следствените органи". В особеното си мнение по това дело конституционните съдии Стефка Стоева и Георги Ангелов са посочили, че „Висшият съдебен съвет е орган на съдебната власт, създаден да назначава и освобождава съдиите, прокурорите и следователите и да приема проекта на бюджет на съдебната власт и това са две от съществените гаранции за независимостта на съдебната власт. Висшият съдебен съвет не управлява и не ръководи съдебната власт, състояща се от отделни органи, които се управляват и ръководят по посочените в Конституцията и Закона за съдебната власт начини.”

Считаме, че разпоредбата на чл.130, ал.6 от Конституцията урежда правомощията на Висшия съдебен съвет – кадрови, бюджетни и организационно-технически. Изброяването на правомощията е изчерпателно и не включва управление на дейността на съдебната власт. Конституционният законодател не е предвидил, че Висшият съдебен съвет може да изпълнява и други функции, определени от закон, което налага извода, че изброяването е изчерпателно. За разлика от нормата отнасяща се до правомощията на Висшия съдебен съвет, в други разпоредби на Конституцията (например чл. 91, ал. 1 и чл. 91а, ал. 2) изрично се дава възможност правомощията на съответните органи да бъдат уредени от закон. За Висшия съдебен съвет обаче такава възможност не е предвидена. Следователно законът не може да разширява правомощията му и те се определят единствено от Конституцията. Към това следва да се добави и следното съображение – според чл. 130, ал. 3 от Конституцията единадесет от двадесет и двамата изборни членове на Висшия съдебен съвет се избират от Народното събрание, а принципът на разделение на властите изисква едната власт да не управлява другата. Тъкмо заради това е недопустимо на Висшия съдебен съвет да се предоставят управленски функции по отношение на съдебната власт, защото така тя ще стане зависима от друга власт и ще се наруши принципът за разделение на властите. Нито общото, нито конкретното управление на съдебната власт може да е правомощие на орган, чийто състав в значителна степен се определя от друга власт.

Според разпоредбите на Конституцията Висшият съдебен съвет може да определя състава на съдебната власт, като назначава магистрати, да влияе върху кариерното им развитие и да приема проекта на бюджета на съдебната власт, но не може да управлява дейността ѝ.

Поддържаме, че добавката в член 16, ал.1, предложение второ от Закона за съдебната власт - „без да засяга независимостта на нейните органи” не променя горния извод поради следното: Това ограничение на управлението се отнася до дейността на

отделните органи на съдебната власт, а именно до отделните съдии, прокурори и следователи. Следователно от нея само следва, че Висшият съдебен съвет не може да управлява дейността на отделния магистрат по отделни дела, въпреки това разпоредбата, оспорена като противоконституционна, дава възможност на Висшия съдебен съвет да осъществява общо управление на дейността на съдебната власт, тоест да определя насоката на дейността и приоритетите на работата ѝ. Това също е недопустимо, тъй като основната функция на съдебната власт е правораздаването, тоест въздаването на правосъдие във всеки отделен случай и е недопустимо да се определят приоритети, тоест да се осъществява общо управление. Нито конкретното управление, нито общото управление на дейността на съдебната власт от страна на Висшия съдебен съвет е допуснато от Конституцията.

Не може да се говори за демократична и правова държава, ако не е налице независима съдебна власт, която защитава човешките права и свободи, залегнали и гарантирани от Конституцията и закона. Действителната защита на човешките права и осигуряването на ефективното им упражняване е задължение на държавата, която трябва да разполага с ефективен механизъм, за да осигури на гражданите си такава възможност и да защити правата им, за което е необходима независима съдебна власт. За да е налице независима съдебна власт е нужно нейните органи да действат ръководени единствено от закона, което изключва възможността който и да е орган да управлява дейността им.

Съгласно Конституцията Висшият съдебен съвет е създаден, за да гарантира независимостта на съдебната власт, като извършва кадрова дейност, приема проекта за бюджета ѝ и така осигурява основни аспекти за независимостта ѝ, но не и за да управлява дейността ѝ. Всякакво вмешателство в дейността на съдебната власт би компрометирало и накърнило нейната конституционно закрепена и гарантирана независимост. Ето защо разпоредбата на чл. 16, ал. 1, изречение второ от Закона за съдебната власт в частта „осъществява управление на дейността ѝ“ противоречи на чл.117, ал.2 и чл.130, ал.6 от Конституцията, независимо от въведеното условие „без да засяга независимостта на нейните органи“.

Въз основа на гореизложеното поддържаме становището, че посочената разпоредба е противоконституционна.

С уважение:

София Разбойникова
Член на ИБ на
Фондация Български адвокати за правата
на човека

